

1.1 ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Η αξία της επιστήμης στη σύγχρονη σκέψη

Ας συζητήσουμε το θέμα: «Πώς θα ήταν ο κόσμος χωρίς την ιατρική και τις ανακαλύψεις της;».

Η θέση της επιστήμης και της Ορθόδοξης Θεολογίας στην κατανόηση του κόσμου

Ας διαβάσουμε ο καθένας και η καθεμία από εμάς το παρακάτω κείμενο και με αφορμή αυτό ας γράψουμε μία σκέψη. Σκοπός είναι να μοιραστούμε τις απόψεις μας, συζητώντας σχετικά με το πώς κατανοούν τον κόσμο η επιστήμη και η πίστη αντίστοιχα.

Επιστήμη και θρησκεία

[...] Λένε ότι η επιστήμη τα καταφέρνει όλα, ότι δεν υπάρχει στην φύση μυστικό που η επιστήμη δεν μπορεί να ανακαλύψει. Εμείς τι μπορούμε να απαντήσουμε σ' αυτά;

Θα τους απαντήσουμε το εξής: Έχετε απόλυτο δίκαιο. Δεν μπορούμε να περιορίσουμε την ανθρώπινη διάνοια που ερευνά την φύση. Ξέρουμε ότι σήμερα η επιστήμη γνωρίζει μόνον ένα μέρος απ' αυτά που θα έπρεπε εμείς να ξέρουμε για την φύση. Γνωρίζουμε επίσης ότι οι δυνατότητες της επιστήμης είναι μεγάλες. Σ' αυτό έχουν δίκαιο και δεν το αμφισβητούμε. Τι λοιπόν αμφισβητούμε εμείς; Γιατί δεν αρνούμαστε την θρησκεία όπως το κάνουν αυτοί και δεν την θεωρούμε αντίθετη προς την επιστημονική γνώση; Μόνο γιατί ... είμαστε σίγουροι πως εκτός από τον υλικό κόσμο υπάρχει άπειρος και ασύγκριτα υψηλότερος πνευματικός κόσμος... και πάνω απ' αυτόν υπάρχει Μέγας και Παντοδύναμος Θεός. Αυτό που εμείς αμφισβητούμε είναι το δικαίωμα της επιστήμης να ερευνά με τις μεθόδους της τον πνευματικό κόσμο. Διότι ο πνευματικός κόσμος δεν ερευνάται με τις μεθόδους που ερευνούμε τον υλικό κόσμο. Οι μέθοδοι αυτές είναι εντελώς ακατάλληλες για να ερευνούμε μ' αυτές τον πνευματικό κόσμο.

«Από πού γνωρίζουμε ότι υπάρχει ο πνευματικός κόσμος; Ποιος μας είπε ότι υπάρχει;» Αν μας το ρωτήσουν... θα τους απαντήσουμε το εξής: «μας το είπε η καρδιά μας». Διότι υπάρχουν δύο τρόποι για να γνωρίσει κανείς κάτι. Ο πρώτος είναι αυτός ... τον οποίο χρησιμοποιεί η επιστήμη για να γνωρίσει τον υλικό κόσμο. Υπάρχει όμως και ένας άλλος τρόπος, που η επιστήμη δεν τον ξέρει και δεν θέλει να τον ξέρει. Είναι η γνώση μέσω καρδιάς. Η καρδιά μας δεν είναι μόνο το κεντρικό όργανο του κυκλοφοριακού συστήματος, είναι και όργανο με το οποίο γνωρίζουμε τον άλλο κόσμο και αποκτάμε την ανώτατη γνώση. Είναι το όργανο που μας δίνει την δυνατότητα να επικοινωνούμε με τον Θεό και τον άνω κόσμο. Σ' αυτό μόνο εμείς διαφωνούμε με την επιστήμη. Εκτιμώντας τις μεγάλες επιτυχίες και τα κατορθώματα της επιστήμης, καθόλου δεν αμφισβητούμε την μεγάλη της σημασία και δεν περιορίζουμε την επιστημονική γνώση. Εμείς, λέμε μόνο στους επιστήμονες: «δεν έχετε εσείς την δυνατότητα με τις μεθόδους σας να ερευνάτε τον πνευματικό κόσμο, εμείς όμως μπορούμε να το κάνουμε με την καρδιά μας».

Άγιος Λουκάς, αρχιεπ. Κριμαίας, Λόγοι και Ομιλίες

Σχέση επιστήμης και θεολογίας

Με αφορμή το παρακάτω κείμενο, ας μελετήσουμε το πώς αντιμετωπίζει η ορθόδοξη θεολογία το θέμα της δημιουργίας του κόσμου. Αφού εντοπίσουμε τα βασικά του σημεία, θα σημειώσουμε τους προβληματισμούς που τίθενται και θα συζητήσουμε σχετικά με αυτούς στην ολομέλεια.

Δημιουργία του κόσμου: Επιστήμη και Θεολογία

Η αλήθεια του ανθρώπου συνδέεται αδιάρρηκτα με την υπόλοιπη υλική κτίση. Η αλήθεια αυτή θεμελιώνεται στο ότι ο άνθρωπος δημιουργήθηκε από τον Θεό στο τέλος της Δημιουργίας και αφού είχε προηγηθεί η δημιουργία του υλικού κόσμου και όλου του ζωικού βασιλείου. Είναι χαρακτηριστικό ότι στα γνωστικά συστήματα ο άνθρωπος εμφανίζεται πριν δημιουργηθεί ο υλικός και ο ζωικός κόσμος. Στην Αγία Γραφή συμβαίνει το αντίστροφο. Αυτό δηλώνει την εξάρτηση του ανθρώπου από όλη την προηγούμενη δημιουργία και ιδιαίτερα από το ζωικό βασίλειο.

Η θεωρία της εξελίξεως, και εδώ άπτομαι ίσως ευαισθησιών, κανένα πρόβλημα δεν παρουσιάζει για τη θεολογία από την άποψη αυτή. Αντίθετα είναι ευπρόσδεκτη κατά το ότι αποδεικνύει ότι ο άνθρωπος είναι άρρηκτα δεμένος με την υπόλοιπη υλική κτίση, καθώς και κατά το ότι η νοημοσύνη για την οποία τόσο πολύ καυχάται και με την οποία καθυποτάσσει και εκμεταλλεύεται την υλική κτίση, δεν αποτελεί αποκλειστικό ιδίωμα του ανθρώπου αλλά μόνο διαφορά βαθμού, όχι είδους, από τα ζώα, όπως παρατήρησε ο Δαρβίνος. Η θεωρία της εξελίξεως στη σοβαρή και όχι στη γελοιοποιημένη εκδοχή της, καταγωγή από τον πίθηκο κ.λπ., αναφέρεται όχι στο ποιος αλλά στο πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος. Και μόνο η σύγχυση των δύο αυτών ερωτημάτων, όπως συμβαίνει σε μια φονταμενταλιστική προσέγγιση της γραφής, μπορεί να αποτελέσει απειλή για τη χριστιανική πίστη. Μια προσεκτική μελέτη των ομιλιών του Μ. Βασιλείου στην «Εξαήμερο» πείθει περί της εξελικτικής δημιουργίας των ειδών. Θεολογία και βιολογία δεν έχουν λόγο να αντιδικούν στο ζήτημα αυτό.

Ιωάννης Ζηζιούλας, μητρ. Περγάμου,

Ο άνθρωπος και το περιβάλλον: Ορθόδοξη θεολογική προσέγγιση

Σύγχρονα ζητήματα από τη σκοπιά της επιστήμης και της θρησκείας

Ας μεταφερθούμε νοητά στο CERN της Ελβετίας, για να αποκτήσουμε μια ιδέα για το μεγαλύτερο σε έκταση (πειραματικό) κέντρο πυρηνικών ερευνών, επί της σωματιδιακής φυσικής. Σε ομάδες ή σε дуάδες, ας δούμε τι γνωρίζουμε ή τι μπορούμε να αναζητήσουμε σχετικά. Στη συνέχεια, ας απαντήσουμε στα ερωτήματα: «Ποια είναι η κεντρική ιδέα του πειράματος;», «Πώς θα την αξιολογούσαμε από επιστημονική και από θεολογική σκοπιά, μετά και από όσα μάθαμε;».

Ας κάνουμε διάλογο πάνω σε αυτά, παρουσιάζοντας τις απόψεις και τα επιχειρήματά μας.

ΟΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΜΟΥ
